

niepowierzchowny. Tymczasem *Úvod do studia literatury a interpretace díla* jest tekstem bardzo skondensowanym (179 stron). Dokładne przedstawienie różnorodnych i często różniących się od siebie koncepcji w tak krótkim opracowaniu nie jest możliwe. Z tego względu można odczuwać brak wielu ważnych faktów w książce Hamana. Ale przecież autor swój tekst nazwał *Wstępem do...* (*Úvod*), usprawiedliwiając tym samym jego przeglądowy charakter. Książka swe zadanie spełniła. Tym, którzy wcześniej nie mieli do czynienia z naukami filologicznymi, uświadamia, że spontaniczna i bezrefleksyjna lektura jakiegokolwiek tekstu literackiego jest właściwie czymś pozbawionym większego sensu i czymś nie-realnym.

Anna Janik, Opole

Książki nadesłane do redakcji „Bohemistyki”

- Přednášky z XLII. běhu Letní školy slovanských studií. I. díl Přednášky z jazykovědy, II. díl, Přednášky z literární vědy, kultury a historie, Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta, Praha 1999, 150 s., 219 s.*
Přednášky z XLIII. běhu Letní školy slovanských studií, Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta, Praha 2000, 277 s.
Přednášky z XLIV. běhu Letní školy slovanských studií, Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta, Praha 2001, 259 s.

Tomy pochodzą z cyklu wykładów ukazujących się drukiem i towarzyszących Letniej Szkole Studiów Słowiańskich, jaka odbywa się corocznie w Pradze. Powyższe publikacje ukazały się pod redakcją Jana Kuklika. Zawierają artykuły czołowych czeskich językoznawców, literaturoznawców i historyków. Prezentują bogatą ofertę wykładów, proponowanych uczestnikom letnich kursów języka i kultury czeskiej.

František Čermák, *Jazyk a jazykověda, Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum, Praha 2001, 341 s.*

Pomysłem do napisania tej książki był kurs lingwistyki dla studentów skandynawistyki i germanistyki na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Karola w Pradze. Z tego względu znajdziemy w niej krótki, ale dobrze przemyślany, przegląd teorii językoznawczych, a także prezentację dyscyplin naukowych zajmujących się językiem. I chociaż autor prezentuje w niej systematyczny wykład, to jednak nie ma on charakteru wstępu do lingwistyki. Ukształtowanie materiału

bowiem sprawia, że czytelnik musi posiadać pewną wiedzę, którą w wyniku lektury *Jazyka a jazykovědy* uzupełni oraz usystematyzuje.

Książka odznacza się jasnym i klarownym sposobem prezentacji materiału. Autor kładzie w niej nacisk na synchroniczny opis zjawisk językowych, uzupełniając go licznymi przykładami. Zwraca również uwagę, że lingwistyka nie jest tożsama z gramatyką.

Ludmila Zimová, *Způsoby vyjadřování větných členů v textu. Konkurence pojmenování, pronominalizace a elize*, Ústí nad Labem 1994, 189 s.

Autorka zajmuje się problematyką sposobu realizacji pozycji syntaktycznych w zdaniu za pomocą następujących środków językowych: zaimki osobowe, zaimki wskazujące i przysłówki zaimkowe wskazujące. Rozważania odnoszą się do zagadnień hiperskładni (superskładni), w ramach której zdanie jest opisywane i analizowane jako część składowa tekstu. Autorka wskazuje na zależność sposobu wyrażania członów zdania od kontekstu językowego i sytuacyjnego, w jakim dane zdanie występuje w tekście. Szczegółowo analizuje następujące zależne od kontekstu sposoby powierzchniowej realizacji pozycji syntaktycznych: pronominalizacja, elizja oraz zastosowanie wyrażenia pełnoznacznego.

Neil Bermel, *Register Variation and Language Standards in Czech*, Slavic Linguistics 13, Lincom Europa 2000, 132 s.

Jest to praca amerykańskiego bohemisty, pracującego na Uniwersytecie w Sheffield. Autor opisuje w niej rozwarstwienie języka czeskiego. W swoich rozważaniach wychodzi od definicji języka (podkreśla zwłaszcza jego charakter jako medium, rejestr i kod), wskazując na aktualną w języku czeskim diglosję. Następnie przedstawia krótki rys historyczny tego języka, który posłużył mu do tego, aby wyjaśnić powstanie dwu odmian czeskiego języka potocznego (*obecná* i *hovorová čeština*) oraz powstanie standardowych i niestandardowych form w czeszczyźnie. W dalszej części autor charakteryzuje poszczególne poziomy gramatyczne i opisuje ich aplikację w tekstach Ivana Klímy, Lenki Procházkovej oraz Pavla Kohouta. Analizę uzupełnia autor wieloma tabelami i wykresami, które znajdują się albo w tekście, albo w aneksie.

***Konec a začátek v jazyce a literatuře. Sborník z mezinárodní konference*, red. Dobrava Moldanová, Acta Universitatis Purkynianae 71, Ústí nad Labem 2001, 378 s.**

Praca ta zawiera referaty przedstawione na konferencji, zorganizowanej w dniach 5–7 września 2000 r. przez Katedrę Bohemistyki Uniwersytetu Jana

Evangelisty Purkyniego w Ústí nad Labem. Artykuły zostały podzielone na dwie grupy: językoznawczą oraz historyczno- i teoretycznoliteracką. Następnie w obrębie tych grup wydzielono podgrupy tematyczne. Część językoznawcza obejmuje 49 artykułów, ułożonych w podgrupy: ogólne zagadnienia tekstu, zagadnienia gramatyczne (fonologia, morfologia), leksykologiczne i leksykograficzne, problemy onomastyki i stylistyki czeskiej (koniec i początek w poszczególnych sferach komunikacji). W części drugiej, literaturoznawczej, zamieszczono 30 artykułów z zakresu: problematyki mitu, eschatologicznych wizji stworzenia świata itp., periodyzacji w literaturze, cezur początku i końca epok literackich, literatury lat czterdziestych i pięćdziesiątych XIX w., a także literatury modernizmu jako nowego fenomenu artystycznego.

Franz Keiper, *Die tschechischen Ortsnamen des Kreises Königinhof an der Elbe*, Hrgs. Ernst Eichler, *Erträge Bömisch-Mährischer Forschungen*, Bd. 5, Lit Verlag, Münster–Hamburg–London 2001, 122 s.

Pracę rozpoczyna krótka przedmowa prof. Ernsta Eichlera, w której redaktor wyjaśnia cel wydawania zarówno tej, jak i innych tego typu prac, ukazujących się w ramach serii „Erträge Bömisch-Mährischer Forschungen”. Ponadto znajduje się w niej krótka charakterystyka niemiecko-czeskich badań naukowych w zakresie onomastyki.

W części wstępnej znajduje się określenie obszaru, uważanego przez F. Kaipera za Königinhof Bezirk, co stanowi podstawa włączenia poszczególnych nazw miejscowych do analizy. Wyniki swoich badań Kaiper przedstawia w dwu dalszych częściach. W części pierwszej autor analizuje nazwy miejscowe pod kątem tradycji, obowiązującej w nazewnictwie na tym terenie, ich znaczenia oraz historii zasiedlenia (i migracji) tych ziem. Drugą część wypełnia analiza językoznawcza. Niemiecki onomasta opisuje sposób tworzenia nazw miejscowych na omawianym obszarze w rozbiciu na nazwy czeskie i nazwy niemieckie, a następnie opisuje ich językowy charakter (strukturę, formanty, wpływ językowe itp.).

Marie Čechová, Karel Oliva, Petr Nejedlý, *Hrátky s češtinou II.*, ISV nakladatelství, Praha 2001, 245 s.

Hrátky s češtinou II. są drugą częścią wydanych dużo wcześniej ćwiczeń, mających za zadanie pogłębienie wiedzy o języku czeskim. Wszystkie zawarte w niej (zarówno w części pierwszej, jak drugiej) ćwiczenia pochodzą z olimpiady języka czeskiego, zorganizowanej przez Marię Čechovą i Karla Olivę (oraz Boženę Kraflovą) po raz pierwszy w roku 1972 i do dziś corocznie przeprowadzanej. Książka ta (*Hrátky s češtinou II.*) zawiera ćwiczenia dotyczące różnych poziomów języka (fonologicznego, słowotwórczego, fleksyjnego, syntaktycznego, le-

ksykalnego, frazeologicznego, onomastycznego), a także z zakresu ortografii i stylistyki. Jest pomyślana jako pomoc dla nauczycieli oraz dla tych, którzy chcą samodzielnie poćwiczyć powyższe zagadnienia językowe (z tego względu znajdują się w niej również rozwiązania przedstawionych zadań), dlatego nawiązuje do planów nauczania, obowiązujących w czeskich szkołach.